

Η ΕΚ ΜΕΤΕΩΡΩΝ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ Α. ΒΕΗ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ

ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΝΕΩΝ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ, ΜΕΤΑ ΤΑΣ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1908 καὶ 1909

ΜΑΙΡΗΣ Ν. ΒΕΗ

Περὶ τῶν καρποφόρων ἐν Θεσσαλίᾳ ἱστοριοδιφικῶν ἐρευνῶν τοῦ Νίκου Α. Βέη καὶ περὶ τοῦ στενοῦ συνδέσμου τοῦ Καθηγητοῦ πρὸς τὴν περιφημὸν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἑλληνικὴν ταύτην χώραν δημοσιεύεται εἰς τὸν ἀμέσως προσεχῆ τόμον Θεσσαλικῶν Χρονικῶν ἐκτενῆς μελέτη μου.

Ὁ Νίκος Βέης διαδρομὴν ἐκ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἐρευνῶν του, αἵτινες ἀποτελοῦσι σταθμὸν εἰς τὰ χρονικά τῆς ἱστοριοδιφίας, ἐκοινοποίησε τῷ 1911 ἐκ Μετεώρων πρὸς τὴν Βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Μονάχου, ἥτις εἶχεν ἐπιβραβεύσει ἤδη ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Θεριανοῦ τὸν τότε διδάκτορα τῆς φιλολογίας διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐν Μετέωροις ἐρευνῶν του κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909. Τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκθέσεως τὸ ἰδιόχειρόν του σχέδιον ἀρμόζει νὰ παρατεθῆ εἰς τὸ παρὸν τιμητικὸν περὶ τῆς Θεσσαλίας Λεύκωμα, ἵνα πᾶς ἀναγνώστης γνωρίσῃ ἐν ὀλίγοις μέρος τῆς ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν περιουσίας τοῦ τότε εικοσιπενταετοῦς περίπου δραστηρίου ἐρευνητοῦ καὶ στιβαροῦ ἐπιστήμονος, ἐπίσης δὲ μέρος τοῦ βαρυσημάντου συγγραφικοῦ ὄργασμου αὐτοῦ, σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ μέχρι τότε λανθάνοντα κειμήλια ἐκτεταμένου ἑλληνικοῦ παρελθόντος. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐν Μετέωροις προγενεστέρων ἐρευνῶν του (1908, 1909) ὁ Νίκος Βέης ἀμέσως, τῷ 1910, ἐδημοσίευσεν διὰ τῆς νεοσυστάτου τότε ἐν Ἀθήναις Βυζαντιολογικῆς Ἑταιρείας εἰς βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκθεσις παλαιογραφικῶν καὶ τεχνικῶν ἐρευνῶν ἐν ταῖς Μοναῖς τῶν Μετεώρων κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909», τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἔχει ἐξαντληθῆ.

Τὴν Θεσσαλίαν ὁ Νίκος Βέης, ὁ τρανὸς αὐτὸς Πελοποννησιος ἐνεκοιλώθη ὡς ἄλλην ἰδιαιτέραν του πατρίδα, μετ' ἀφοσιώσεως πάντοτε καὶ πατρικῆς στοργῆς ἐμερίμνησε διὰ τὴν προβολὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνάπτυξίν της ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ἀπέβη δὲ διὰ πλείστων ἐνεργειῶν του οὐσιαστικὸς στυλοβάτης τῶν Μετεωρικῶν τῆς μοναστηριακῶν συγκροτημάτων.

Τὸ κείμενον τοῦ σχεδίου τῆς ἐκθέσεως τοῦ Νίκου Βέη πρὸς τὴν Βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Μονάχου:

Ὁ Νίκος Βέης μετὰ Μετεωρίτου μοναχοῦ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΑΙΡΗ ΒΕΗ

Ἐκ τῶν μοναστηρίων τῶν Μετεώρων, τῇ 10.1.1911.

Πρὸς τὴν Βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Μονάχου.

Ἐρίτιμε κ. Πρόεδρε:

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω πρὸς Ὑμᾶς τὴν παροῦσαν ἐκθεσιν περὶ τῶν παλαιογραφικῶν καὶ ἐν γένει Βυζαντιολογικῶν ἐρευνῶν μου, τὰς ὁποίας ἐξετέλεσα καὶ δὸς εἰπεῖν ἐκτελῶ εἰσέτι ἀγωγῇ τῆς Ὑμετέρας Ἀκαδημίας, ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Θεριανοῦ.

Λόγῳ τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν τεταμμένων ἐλληνοτουρκικῶν σχέσεων ἦτο ἀδύνατον Ἑλλην ἐρευνητῆς νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπιστημονικὰς ἐρέυνας ἐν Μακεδονίᾳ, ὡς προετιθέμην. Περιορίσθη λοιπὸν μόνον εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Καὶ ἐν πρώτοις ἐπεσκέφθη τὰ πρὸς τὰ βυζαντινὰ πράγματα συνδεόμενα σημεῖα τοῦ Πηλίου. Οὕτω ἐσπούδασα τῆς Πορταριάς, τῆς Μακρυνίτζας καὶ τοῦ Ἄνω Βώλου τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα. Ἰδιαιτέρως ἐν Πηλίῳ ἠσχολήθην περὶ τὴν ἐξιχνίασιν τῶν παλαιῶν τοπωνυμιῶν ἐκείνων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ Βυζαντινὰ Urkunden τῆς μονῆς Παναγίας τῆς Μακρυνίτσης καὶ τοῦ Προδρόμου τῆς Δρυανοβαίνης, τὰ ἐκδεδομένα παρὰ Miklosich und Muller, Acta et Diplomata, τόμ. IV σ. 330-430. Ἐπειτα ἐπεσκέφθη τὴν μονὴν τοῦ Ἁγ. Δημητρίου τοῦ Κομνηνείου ἀντιγράψας τὰς λίαν ἐνδιαφερούσας ἐπιγραφὰς αὐτοῦ καὶ συντάξας τὸν κατάλογον τῶν ἐκεῖ ἐναποκειμένων χειρογράφων, καταλοίπων ἄλλοτε πλουσιωτάτης συλλογῆς. Μετὰ ταῦτα μετέβην πρὸς ἐξέτασιν καὶ μελέτην παλαιῶν βυζαντικῶν ναῶν εἰς Κουρτέση τῆς Καρδίτζης, Τζιώτη τῶν Τρικάλων, Μουζακίου τῶν Γόμφων. Οἱ ναοὶ οὗτοι ὑπ' οὐδενὸς μέχρι τοῦδε ἐπιστήμονος εἶχον ἐξετασθῆ, ἂν καὶ πάσης σπουδῆς ἄξιοι διὰ τὸν ζωγραφικὸν αὐτῶν πλοστον. Εἰς Παλαμᾶ, τὴν ὁμώνυμον πρὸς τὴν γνωστὴν βυζαντικὴν οἰκογένειαν θαλαρὰν πολίχνην τῆς Καρδίτζης, ἀνεῦρον ἀξιόλογα βυζαντινὰ γλυπτά. Ἐπεσκέφθη τὴν μονὴν Κορώνης ἐξετάσας τὰ ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ ταύτης ἐναποκείμενα ὀλίγα χειρόγραφα, παλαιὰ ἐνδιαφέροντα ἔγγραφα, βυζαντινὰ σκευὴ καὶ ἄμφια. Μετέβην εἰς Φανάριον τῆς Ἰθάκης μελετήσας τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοῦ ἐρειπιῶνας καὶ εἰς Λυκουσάδαν, ἔνθα ἐμελέτησα τὰ λείψανα τῆς περιφήμου βυζαντικῆς μονῆς ταύτης τῆς ἐπ' ὀνόματι Θεοτόκου ἰδρυμένης ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ Δούκα. Μετὰ ταῦτα μετέβην εἰς Πόρταν τοῦ δήμου Αἰθίκων, ἔνθα ἱδρύται ἀπὸ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος λίαν ἐνδιαφέρων ναὸς τῆς Θεοτόκου με ψηφιδωτά. Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου παρεσκεύασα ἤδη μακρὰν τεχνικὴν καὶ ἱστορικὴν μελέτην. Ἐπειτα ἀνῆλθον

Η ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ

ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ Ι. ΔΑΛΛΑ

εις Καλαμπάκαν, ἔνθα ἀντέβαλον ἐκ νέου χάριν νέας κριτικῆς ἐκδόσεως τὰ χρυσόβουλλα καὶ σιγίλλια τὰναγεγραμμένα ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ τῆς πόλεως ταύτης ναφ. Μετέβην εἰς μονὴν Βητουμῶν τῆς Πίνδου, ἔνθα ἀντέγραψα ἐνδιαφερούσας ἐπιγραφὰς καὶ συντάξα τὸν περιγραφικὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς μονῆς. Ἐπίσης διὰ παλαιογραφικὰς μελέτας μετέβην καὶ εἰς τὰς μονὰς Ἁγ. Θεοδώρων τοῦ χωρίου Κουβελτζίου καὶ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ χωρίου Πρεβέντας.

Ἐν τέλει ἀνήλθον εἰς τὰς μονὰς Μετεώρων, ὅθεν ἐπιστέλλω τὴν παροῦσαν μου. Ἐνταῦθα ἠσχολήθην εἰς τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν μονυδρίων τινῶν καὶ ἀσκηταρίων, τὰ ὅποια δὲν εἶχον ἐξετάσει κατὰ τὸ 1908 καὶ 1909. Περιέγραψα ταῦτα λεπτομερῶς, ἰδιαιτέρως ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν μου εἰς τὰ ζωγραφικὰ αὐτῶν ἔργα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς. Συμπληρωματικῶς δὲ ἠσχολήθην εἰς μελέτας τῶν χειρογράφων τῶν Μετεώρων, ἀνευρῶν καὶ νέα τοιαῦτα. Τῶν περὶ τὰ χειρόγραφα μελετῶν μου σημειῶ ἔνταθθα ὅτι α) ἀντέγραψα πρὸς ἔκδοσιν τὸ μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτον ἐν τῷ ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ ἔργον τοῦ Ἰππολύτου Ρώμης εἰς τὰς «Εὐλογήσεις τοῦ Ἰακώβ» β) Ἀντέγραψα νέα Fragmenta τοῦ εἰς τὸν Δανιὴλ ὑπομνήματος τοῦ αὐτοῦ Ἰππολύτου Ρώμης. γ) Ἀντέβαλον τὸ κείμενον τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου πρὸς ἐνδιαφέροντα κώδικα τοῦ Γ' αἰῶνος. δ) Ἀντέβαλον τὸ κείμενον τοῦ κατὰ Ματθαίου Εὐαγγελίου πρὸς κώδικα τοῦ 862 ἔτους. ε) Ἀντέγραψα διάφορα κείμενα, ἅτινα θάποτελέσουν τὸ β' μέρος τῆς ἐμῆς «Συμβολῆς εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Μονῶν τῶν Μετεώρων», ἧς τὸ πρῶτον μέρος ἐξέδωκα ἤδη ἐν τῷ περιοδικῷ «Βυζαντιδῷ» Τόμ. Α' (1909) σ. 191-332, 515 684. Πλὴν, χαίρων δικαίως, ἔχω νάναγγεῖλω ὑμῖν ὅτι ἐξιχνιάζω τὰς παλαιὰς κρύπτας τοῦ Μετεώρου ηὐτύχησα ν' ἀνεύρω κατ' αὐτὰς πληθος ἐνδιαφερόντων ἐγγράφων, ὧν τὰ πλεῖστα βυζαντιακῶν χρόνων καὶ δὴ τῶν χρόνων τῆς Σερβοκρατίας ἐν Θεσσαλίᾳ. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα μοὶ ἔδωκαν τὸ ὕλικόν, ὅπως γράψω διεξοδικὴν γενικὴν μελέτην περὶ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Σερβοκρατίας. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς μελέτης αὐτῆς θὰ ἐμφανισθῶσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἔγγραφα, ὧν ἡ ἐκτύπωσις ἤρξατο ἤδη συνοδευομένη καὶ μετὰ φωτοτυπικῶν πινάκων καὶ facsimilen. Αἱ δὲ πολυάριθμοι καὶ ποικίλοι τοπωνυμῖαι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰ βυζαντιακὰ ἔγγραφα τῶν Μετεώρων καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα προεκδεδομένα μοὶ ἔδωκαν τὸ ὕλικόν πρὸς συγγραφὴν μακρᾶς μελέτης ἧς ὁ τίτλος: «Συμβολαὶ εἰς τὴν Βυζαντιακὴν Γεωγραφίαν τῆς Θεσσαλίας». Πρὸς ἐξιχνίασιν δὲ πολλῶν βυζαντιακῶν τοπωνυμῶν διέδραμον ἐπ' ἐσχάτων ἐπιμελῶς ὀλόκληρα τμήματα τῆς Θεσσαλίας, χωρίον πρὸς χωρίον. Πλὴν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν βυζαντιακῶν μου ἐρευνῶν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ παρακαλῶ νὰ τύχω καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ὕλικῆς ἀρωγῆς τῆς Ἀκαδημίας Ὑμῶν.

Εὐπειθέστατος
Δρ Νίκος Βέης

Μονίμως κατοικῶν ἐν Ἀθήναις, ὁδ. Ναβαρίνου 20.

Οἱ πρὸ τῆς Ἐθνικῆς Παλλιγενεσίας Διδάσκαλοι τοῦ Γένους βιοῦντες ἐν μέσῳ σοφῶν τῆς Εὐρώπης καὶ μνημονες τῆς προγονικῆς εὐκλείας ἐβουλεύθησαν τὴν ἰδρύσιν Φιλομούσου Ἐταιρίας, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἡ δύναμις τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἠθέλεν ἐλκύσει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πεφωτισμένης κοινῆς γνώμης τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῆς δεδουλωμένης πατρίδος.

Μέλη τῆς Ἐταιρίας τῶν φιλομούσων ἦσαν οἱ περιγηθέντες τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὴν χώραν ἡμῶν σοφοὶ τῆς Δύσεως, οἵτινες γνωρίσαντες ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς κατοικοῦντας τὴν Διδάσκαλον τῆς ἀνθρωπότητος νεωτέρους Ἑλληνας, διεπίστωσαν ὅτι συνεχίζουσι τὸν βίον τῶν προγόνων εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου καὶ διεκήρυξαν ὅτι καὶ ἡ νέα γενεὰ τῶν Ἑλλήνων κρύπτει ἀρετὰς πρωτοτυπίας καὶ ἄφθαστον ψυχικὴν δύναμιν, ἃς εὗρον ἐκδηλωθείσας καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄγοντας ληστρικὸν βίον καὶ πειρατικόν, διακρινομένους ἐπὶ εὐσεβείᾳ, φιλαλληλίᾳ καὶ γενναϊότητι.

Οὕτω πληροφορημένη ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἐμόρφωσε πεποιθήσιν περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀποστολῆς τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ διεσκέδασαν τοὺς φόβους τῆς Ἐπισήμου Διπλωματίας τῆς ἐποχῆς περὶ κλονισμοῦ τῶν θρόνων τῶν Μοναρχῶν ἐκ τῆς λαϊκῆς ἐξεγέρσεως. Ἐὰν οἱ τὴν Ἐταιρίαν τῶν φιλομούσων ἰδρύσαντες σοφοὶ τοῦ Γένους διδάσκαλοι ἐπέτυχον ἐν ἐποχῇ ἀφανείας τοῦ γένους, τί πρέπει νὰ κάμωμεν ἡμεῖς σήμερον, ὅτε μετὰ βίον ἐλευθέρου αἰῶνος καὶ πλέον, ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοσοῦτον τιμητικὴ θέσις ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Λαῶν;

Μὴ λησμονῶμεν ὅμως καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται τὸ ὅτι ἐνεφύσησεν κατὰ τοὺς μακροὺς χρόνους τῆς δουλείας, νέαν πνευματικὴν ζωὴν καὶ ἠθικὸν σθένος εἰς τὸ γένος ἡμῶν διὰ τε τοῦ ὕψους τῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν μαρτύρων, διατηρήσασα καὶ καλλιεργήσασα τὰ περισωθέντα λείψανα τοῦ ἐθνικοῦ βίου.

Ἡ σύγχρονος παιδαγωγικὴ, προεξάρχοντος τοῦ Forster, ἀνεγνώρισεν ὅτι πρὸς μόρφωσιν πολιτῶν ἀγαθῶν εἶναι ἀπαραίτητον σύστημα θρησκευτικῆς ἀγωγῆς καὶ διδάσκαλοι φλεγόμενοι ἀπὸ τὸν πόθον νὰ καθοδηγῶσιν τὸν κόσμον εἰς τὴν ὑπερκόσμιον ζωὴν, ἄγοντες καὶ αὐτοὶ τοιαύτην.

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καὶ παρ' ἡμῖν εὗρέθησαν ἄοπλοι καὶ παρεσύρθησαν ὑπὸ ἐώλων ὕλιστικῶν ἰδεῶν καὶ δεικνύνται χλιαροὶ περὶ τὴν πίστιν.

Ἡ τάξις τῶν λογίων πρέπει νὰ συναισθανθῇ τὸ βάρος τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος καὶ τῆς ζημίας τὸ μέγεθος.

Τοιαύτην ὀργάνωσιν τῶν λογίων ὑπέδειξε καὶ τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῆς Γενεύης.

Τὰ Κράτη, ἐκτὸς τοῦ γενικοῦ σκοποῦ διαγράφοις καὶ εἰδικὸν σκοπὸν σύμφωνον πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν αὐτῶν.

Ἡ Ἑλλὰς τῆς ὁποίας ἡ παράδοσις καὶ τὸ χάρισμα εἶναι τὸ πνεῦμα, ἐπανέρχεται εἰς ἑαυτὴν καλλιεργούσα τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη.

Ἐνδείκνυνται διὰ ταῦτα ἡ ἰδρύσις εἰδικοῦ Τμήματος παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Παιδείας Διεθνούς Πνευματικῆς Συνεργασίας.